

บทที่ ๑

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การศึกษาเปรียบประดุจกระจกเงาซึ่งสะท้อนให้เห็นสภาพและระดับความเจริญก้าวหน้าของสังคมหรือประเทศนั้น ๆ ประเทศที่มีระดับการศึกษาต่ำ แม้จะมีทรัพยากรอุดมสมบูรณ์มากเพียงใดก็ตาม เศรษฐกิจของประชากรจะอยู่ในระดับต่ำไปด้วย เพราะขาดกำลังคนในการที่จะนำเอาทรัพยากรมาใช้ให้เกิดประโยชน์เต็มที่ ฐานะความเป็นอยู่ก็มีมาตรฐานค่อนข้างต่ำ ตรงกันข้ามกับประเทศที่มีทรัพยากรไม่มาก แต่ตาประชากรมีระดับการศึกษาสูงก็จะสามารถช่วยบำรุงประเทศให้เจริญก้าวหน้าได้ การศึกษาไม่ช่วยเพียงให้อาณานิคมได้และมีความรู้ทางวิชาการเท่านั้น การศึกษายังช่วยอบรมฝึกฝนให้คนรู้จักขนบขบหาความรู้และประสบการณ์อันเป็นประโยชน์แก่อสังคยา มีการตัดสินใจมีสุขภาพทางกายและทางจิตสมบูรณ์ ช่วยให้เป็นผู้มีคุณธรรม วัฒนธรรม มีความรับผิดชอบต่องานที่ทำงาน สามารถปรับตัวให้เหมาะสมกับกาลเทศะ

วิชาสังคมศึกษาเป็นวิชาที่มีความสำคัญมากวิชาหนึ่ง เพราะวิชาสังคมศึกษา คือ การศึกษาถึงเรื่องราวของมนุษย์ ความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับมนุษย์ และความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับสิ่งแวดล้อม ซึ่งเป็นการศึกษาในกิจกรรมแทบทุกด้านที่มนุษย์กระทำเพื่อใ้ตนเอง และผู้อื่นอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข ความมุ่งหมายที่สำคัญที่สุดของวิชาสังคมศึกษา คือ การปลูกฝังและการอบรมให้เด็กมีความสามารถ และมีทักษะในการที่จะทำงาน และอยู่ร่วมกับผู้อื่นด้วยความสุขและมีผลดี นอกจากนี้วิชาสังคมศึกษายังเป็นวิชาที่ช่วยให้ผู้เรียนมีความรู้และประสบการณ์ที่จำเป็นในการสร้างค่านิยมขั้นพื้นฐาน อุปนิสัยที่พึงปรารถนา ทักษะซึ่งเป็นที่ยอมรับ และทักษะต่าง ๆ

ที่จำเป็นในการที่จะเป็นพลเมืองที่มีประสิทธิภาพ¹

ในปัจจุบันการศึกษาวิชาสังคมศึกษาค้นคว้าค่านิยมที่ถูกทอดทิ้งของเยาวชน ยิ่งสภาพของสังคมเปลี่ยนแปลงไป เพราะได้รับอิทธิพลของสังคมที่เป็นอุตสาหกรรมมากขึ้น วิชาสังคมศึกษาจึงเป็นวิชาที่มีความรับผิดชอบโดยตรงต่อการปรับปรุงค่านิยม และแนวคิดต่าง ๆ ที่ถูกทอดทิ้งของเยาวชน² ทั้งยังมีจุดประสงค์ที่จะให้ใหญ่เรียนเข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับมนุษย์และมนุษย์กับสิ่งแวดล้อม ทั้งทางธรรมชาติและทางสังคมมากยิ่งขึ้น³

นักการศึกษาต่างก็ยอมรับว่าวิชาสังคมศึกษาเป็นวิชาที่มีวัตถุประสงค์มุ่งฝึกฝนให้เยาวชนเติบโตเป็นพลเมืองดี มีความรู้ ความคิด รู้จักใช้เหตุผลวิจารณ์อย่างถูกต้อง รู้จักหน้าที่ของตนที่มีต่อครอบครัวและประเทศชาติ รู้จักใช้สิทธิในทางที่ถูกต้องเหมาะสมและเป็นสมาชิกที่ดีของสังคม⁴

สรุปได้ว่า วิชาสังคมศึกษาเป็นวิชาที่มีความสำคัญยิ่งนับได้ว่า เป็นหัวใจของหลักสูตรวิชาหนึ่ง เพราะมีความมุ่งหมายสำคัญที่สรุปได้ดังต่อไปนี้คือ

1. เพื่อส่งเสริมให้เป็นพลเมืองดี มีความเป็นประชาธิปไตย เชื้อดีและยึดมั่นในหลักแห่งการดำเนินชีวิตแบบประชาธิปไตย พยายามส่งเสริมความเป็นประชาธิปไตยให้เกิดขึ้นในสังคมของตน

¹Maurice P. Moffatt, Social Studies Instruction, 3d ed. (New Jersey : Prentice-Hall, Inc., 1963), p.10.

²Dale L. Brubaker (ed.), Social Studies in a Mass Society, 2d ed. ed. (Pennsylvania:International Textbook Company, Seranton, 1969),p.51.

³Leonard S. Kenworthy, Guide to Social Studies Teaching in Secondary Schools (Belmont, California : Wadsworth, 1962), p.3.

⁴Edward A. Krug, The Secondary School Curriculum (New York: Harper and Brother, 1960), p.300.

2. เพื่อพัฒนาทักษะของการอยู่ร่วมกันเป็นหมู่คณะ สามารถปรับตัวให้เข้ากับคนอื่นได้ดี มีความรับผิดชอบต่อสังคม และปรารถนาที่จะมีส่วนร่วมในกิจกรรมของสังคม

3. เพื่อพัฒนาความสามารถที่จะคิดได้อย่างมีเหตุผล มีความคิดสร้างสรรค์ มีความรู้ที่จะเป็นพื้นฐานในการตัดสินใจ ตลอดจนสามารถที่จะแก้ปัญหาได้ด้วยตนเอง

4. เพื่อส่งเสริมความสนใจ และความเข้าใจในเชื้อชาติ ศาสนา และวัฒนธรรมของแต่ละชาติ และเห็นคุณค่าของชีวิต

5. เพื่อให้ผู้เรียนมีความเข้าใจโลกมากขึ้น มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับองค์ประกอบขั้นพื้นฐานในการดำเนินชีวิตของมนุษย์ เช่น การผลิต การบริการ การคมนาคม การสงวนทรัพยากร มีสุนทรียภาพ ยึดมั่นในหลักแห่งศาสนา เข้าใจความสัมพันธ์ของการศึกษา ความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์ที่มีผลต่อการดำเนินชีวิตของมนุษย์ รวมทั้งอิทธิพลของหลักศีลธรรม จรรยา และค่านิยมต่าง ๆ ที่มีผลต่อพฤติกรรมและการแสดงออกของมนุษย์

6. เพื่อให้ผู้เรียนมีความเข้าใจถึงปัญหา และความต้องการของมนุษย์ ทั้งในอดีตและปัจจุบันเพื่อจะได้หาทางป้องกัน และแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นได้ดี¹

จะเห็นได้ว่าความมุ่งหมายของวิชาสังคมศึกษาโดยทั่ว ๆ ไปตามที่กล่าวมานั้น สอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของหลักสูตรประโยคมัธยมศึกษาตอนปลายพุทธศักราช 2518 ซึ่งเป็นหลักสูตรต่อเนื่องจากหลักสูตรประโยคมัธยมศึกษาตอนต้นดังนี้คือ

1. เพื่อให้เป็นพลเมืองดี มีศีลธรรม รู้จักสิทธิหน้าที่ รู้จักแก้ปัญหาด้วยสันติวิธี ตลอดจนมีทัศนคติในการเสริมสร้างความเป็นธรรมในสังคมประชาธิปไตย

2. เพื่อให้มีความซื่อสัตย์ มีระเบียบวินัย มีวินัยในตนเอง มีน้ำใจเป็นนักกีฬา ตลอดจนมีความรับผิดชอบ

¹John V. Michaelis, Social Studies for Children a Democracy (New Jersey : Prentice-Hall, Englewood Cliffs, Inc., 1960), p.12.

3. เพื่อให้เห็นคุณค่า และสร้างไว้ซึ่งความมั่นคงของชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ และวัฒนธรรมไทย

4. เพื่อให้มีความรู้และทักษะ เป็นพื้นฐานเพียงพอแก่การดำรงชีวิต การประกอบอาชีพและการฝึกงาน หรือการศึกษาเพิ่มเติม ทั้งนี้ให้คำนึงถึงการใช้ภาษาไทยอย่างถูกต้อง และการมีพื้นฐานทางวิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยีเพียงพอเป็นส่วนประกอบที่สำคัญ

5. เพื่อให้รู้จักคิด รู้จักแก้ปัญหา รู้จักตัดสินใจอย่างถูกต้อง มีเหตุผล รู้จักใช้เวลาให้เป็นประโยชน์ และมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์

6. เพื่อให้รู้วิธีการเรียนรู้ มีนิสัยในการใฝ่หาความรู้ และทักษะอยู่เสมอ

7. เพื่อให้เข้าใจปัญหาทางการเมือง เศรษฐกิจ และสังคมของประเทศในปัจจุบัน

8. เพื่อให้มีเจตนคติที่ดีต่อสังคมทุกชนิก และให้มีประสิทธิภาพทางเศรษฐกิจ มีความขยันอดทน รู้จักประหยัดในการบริโภค การสงวนและการใช้ทรัพยากรธรรมชาติ

9. เพื่อให้มีสุขภาพสมบูรณ์ทั้งทางร่างกายและจิตใจ ตลอดจนให้รู้จักช่วยรักษา และส่งเสริมการสาธารณสุขของชุมชน¹

เนื่องจากความมุ่งหมายของ วิชาสังคมศึกษาสอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของหลักสูตร ประโยชน์มัธยมศึกษาตอนปลาย พุทธศักราช 2518 จึงได้กำหนดให้วิชาสังคมศึกษาเป็น วิชาบังคับ ความหลักเกณฑ์ที่กำหนดไว้ในหลักสูตร วิชาต่าง ๆ ดังนี้คือ

1. เรียนอยู่ในสถานศึกษาอย่างน้อย 4 ภาคเรียนปกติ โดยต้องเรียนอย่างน้อยภาคเรียนละ 25 หน่วยกิต ใน 3 ภาคเรียนแรก

¹กรมวิชาการ, กระทรวงศึกษาธิการ, คู่มือหลักสูตรประโยชน์มัธยมศึกษาตอนปลาย พุทธศักราช 2518. (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์กรมพุทธศึกษาทหารบก, 2518)
หน้า 1.

2. ได้หน่วยกิตไม่น้อยกว่า 100 หน่วยกิต ตามรายละเอียดที่กำหนดไว้ในหลักสูตรซึ่งมีหลักใหญ่ ๆ ดังนี้

ได้ วิชาบังคับ 34 หน่วยกิต

ได้ วิชาเลือก ไม่น้อยกว่า 66 หน่วยกิต

วิชาบังคับ 34 หน่วยกิต ได้แก่วิชาดังต่อไปนี้¹

1. วิชาภาษาไทย 12 หน่วยกิต
2. วิชาสังคมศึกษา 12 หน่วยกิต
3. วิชาวิทยาศาสตร์ 6 หน่วยกิต
4. วิชาพลานามัย 4 หน่วยกิต

ส่วนการเลือกวิชาเลือกนั้น จะเลือกรายวิชาจากหมวดวิชาใดก็หมวดเป็นจำนวนหมวดละเท่าไรก็ได้ ทั้งนี้ภายในขอบเขตและความต่อเนื่องที่กำหนดไว้ในหลักสูตร

ในทางปฏิบัติเพื่อความเหมาะสม สถานศึกษาคควรจัดโปรแกรมการเรียนโดยคำนึงถึง

1. ความสนใจ ความถนัด และความสามารถของผู้เรียน
2. เป้าหมายในการประกอบอาชีพของผู้เรียน
3. ความพร้อมของสถานศึกษาในด้านต่าง ๆ เช่น งบประมาณ สถานที่ อุปกรณ์ และบุคลากรโดยเฉพาะครูผู้สอน

4. ความต้องการของท้องถิ่น²

ทั้งนี้เพื่อให้เกิดประโยชน์แก่ผู้เรียนแต่ละคนและประโยชน์ส่วนรวมในที่สุด

¹ เรื่องเดียวกัน, หน้า 6.

² เรื่องเดียวกัน, หน้า 37.

แต่โปรแกรมการเรียนที่นักเรียนสนใจ มีการเลือกอย่างกว้างขวางและสถานศึกษาทุกแห่งจะจัดโปรแกรมการเรียนที่เน้นหนักไปในด้านวิทยาศาสตร์ และโปรแกรมศิลปะ นอกเหนือจากโปรแกรมการเรียนอื่นที่โรงเรียนจัดขึ้นไม่เหมือนกัน

การกำหนดวิชาเลือกในโปรแกรมวิทยาศาสตร์และโปรแกรมศิลปะจะมีลักษณะวิชาแตกต่างกันอย่างชัดเจนคือ

วิชาเลือกพื้นฐาน	โปรแกรมวิทย์-คณิต	ศิลป์-คณิต	ศิลป์-ภาษา
วิทยาศาสตร์	44	-	-
คณิตศาสตร์	24	24	16
ภาษาอังกฤษ	28	36	36
ภาษาไทย	-	8	8
สังคมศึกษา	-	8	8
วิทยาศาสตร์ทั่วไป	-	12	12
ภาษาฝรั่งเศส	-	-	16
รวม	124	116	124

การจัดโปรแกรมดังกล่าวจะเห็นว่าโปรแกรมวิทยาศาสตร์ และโปรแกรมศิลปะ มีวิชาเลือกที่แตกต่างอย่างเห็นได้ชัด โปรแกรมวิทยาศาสตร์จะเน้นหนักทางด้าน วิชาวิทยาศาสตร์ และคณิตศาสตร์ ส่วนโปรแกรมทางด้านศิลปะ วิชาเลือกจะเน้นหนักทางด้าน วิชาภาษา และ วิชาสังคมศึกษา

การจัดวิชาเลือกของทั้งสองโปรแกรมมีความแตกต่างกันตามที่กล่าวมาแล้ว แต่ก็ยังมีวิชาบังคับร่วมที่ควรเรียนเหมือนกัน วิชาสังคมศึกษาเป็นวิชาหนึ่งที่เป็นวิชาบังคับ ทั้งนี้ เพราะเป็นวิชาที่จะเสริมสร้างความมีพลเมืองดี (Good Citizenship) ให้แก่เยาวชนทุกคน จึงเป็นวิชาที่มีความสำคัญยิ่ง

ผู้วิจัยมีความสนใจเป็นอย่างมากที่จะศึกษาว่า นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายที่ใช้หลักสูตรฉบับพุทธศักราช 2518 โปรแกรมวิทยาศาสตร์ที่เรียนเน้นหนักทางด้าน วิชาวิทยาศาสตร์

และวิชาคณิตศาสตร์กับนัก เรียน โปรแกรมศิลปะที่เรียน เน้นหนักทางด้าน วิชาภาษาและวิชา สังคมศึกษา จะมีผลสัมฤทธิ์ในการ เรียน วิชาสังคมศึกษาเป็นอย่างไร และแตกต่างกันหรือไม่ ผลการวิจัยนี้ผู้วิจัยหวังอย่างยิ่งว่าจะ เป็นแนวทางในการปรับปรุงแก้ไข การเรียนการสอนวิชา สังคมศึกษาในชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายให้ดีขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาผลสัมฤทธิ์ในการ เรียน วิชาสังคมศึกษาของนัก เรียนชั้นมัธยมศึกษา ตอนปลายที่เรียน โปรแกรมวิทยาศาสตร์และ โปรแกรมศิลปะ
2. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ในการ เรียน วิชาสังคมศึกษาของนัก เรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โปรแกรมวิทยาศาสตร์กับ โปรแกรมศิลปะ

สมมุติฐาน

สมมุติฐานสำหรับการ วิจัยครั้งนี้

ผลสัมฤทธิ์ทางการ เรียน วิชาสังคมศึกษาของนัก เรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โปรแกรมวิทยาศาสตร์และ โปรแกรมศิลปะมีความแตกต่างกัน

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยใ้คดำเนินการ เป็นลำดับขั้นดังนี้

1. ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
2. สร้างแบบสอบผลสัมฤทธิ์ทางการ เรียน วิชาสังคมศึกษาสำหรับนัก เรียนชั้น มัธยมศึกษาตอนปลาย ซึ่งครอบคลุมวัตถุประสงค์และ เนื้อหาวิชาสังคมศึกษาภาคบังคับ เป็นแบบ เลือกรับตอบ (Multiple Choice)
3. นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นไปทดลองใช้ (Try Out) กับนักเรียนระดับ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่ไม่ใช่ตัวอย่างประชากรในการวิจัย นำผลที่ได้มาวิเคราะห์หาค่าความ

ยากง่าย (๒) ค่าอำนาจจำแนก (๓) เพื่อปรับปรุงแบบทดสอบ

4. นำคะแนนที่ได้จากแบบสอบถามมาหาค่ามัธยฐานเลขคณิต ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และทดสอบค่า Z

การเลือกตัวอย่างประชากร

ตัวอย่างประชากรในการวิจัย แบ่งเป็น 2 กลุ่มคือ

1. นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โปรแกรมวิทยาศาสตร์
2. นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โปรแกรมศิลปะ

ตัวอย่างประชากรในการวิจัยทั้ง 2 กลุ่ม ใช้การสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งเป็นชั้น (Stratified Random Sampling) จากโรงเรียนมัธยมศึกษาในกรุงเทพมหานคร โดยถือเกณฑ์ดังนี้

- ก. โรงเรียนชาย 5 แห่ง
  - ข. โรงเรียนหญิง 5 แห่ง
  - ค. โรงเรียนสหศึกษา 10 แห่ง
- รวม 20 แห่ง

จำนวนนักเรียนที่ใช้ในการวิจัยประมาณโรงเรียนละ 30 คน รวม 600 คน

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีขอบเขตดังนี้คือ

1. กลุ่มตัวอย่างประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 สายสามัญ ที่ศึกษาอยู่ใน โรงเรียนรัฐบาลในกรุงเทพมหานคร ในปีการศึกษา 2522 จำนวน ความประพฤติ โรงเรียนดังกล่าวใน ก. ข. และ ค..

2. การวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษาผลสัมฤทธิ์ในการเรียนวิชาสังคมศึกษาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ผู้วิจัยได้สร้างแบบสอบถามผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษาขึ้น โดยให้ครอบคลุมวัตถุประสงค์และเนื้อหาวิชาสังคมศึกษากว้างขวาง

3. การวิเคราะห์ผลการวิจัย ไม่คำนึงถึงอายุ ระดับสติปัญญา มาตรฐานของโรงเรียน วุฒิของครู ตลอดจนวิธีการสอนและการบริหารงานของโรงเรียน .

ขอตกลงเบื้องต้น

1. แบบสอบถามผลสัมฤทธิ์ในการวิจัยครั้งนี้มีความเชื่อถือได้ ใช้วัดผลสัมฤทธิ์ในการเรียนวิชาสังคมศึกษาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โปรแกรมวิทยาศาสตร์ และ โปรแกรมศิลปะ ดังกล่าวตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย .
2. การทดสอบและการควบคุมการสอบ เชื่อถือได้ เพราะผู้วิจัยได้ดำเนินการด้วยตนเองโดยตลอด
3. นักเรียนโปรแกรมวิทยาศาสตร์และ โปรแกรมศิลปะมีพื้นฐานความรู้วิชาสังคมศึกษา อยู่ในระดับเดียวกัน
4. ผู้วิจัยถือว่าโรงเรียนทุกโรงเรียนใช้หลักสูตรของกระทรวงศึกษาธิการ ปีพุทธศักราช 2518 เหมือนกันหมด

คำจำกัดความในการวิจัย

- นักเรียน หมายถึง นักเรียนชายและหญิงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ลายสามัญโปรแกรมวิทยาศาสตร์และ โปรแกรมศิลปะของโรงเรียนมัธยมในกรุงเทพมหานคร ปีการศึกษา 2522
- ผลสัมฤทธิ์ หมายถึง ความสำเร็จ ความคล่องแคล่ว และความชำนาญจากการฝึกฝนอบรม หรือความรู้ที่เกิดขึ้น จากการศึกษาเล่าเรียน
- ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษา หมายถึง ความรู้ ความชำนาญที่ได้รับจากการเรียนสังคมศึกษา ในการวิจัยครั้งนี้คือ เขาคะแนนที่ได้จากการตอบแบบสอบถามผลสัมฤทธิ์ที่สร้างขึ้น

โปรแกรมการเรียน หมายถึง กลุ่มวิชาที่นักเรียนเลือกเรียนตามความถนัด
ความสนใจ ตามแผนการเรียนหรือการประกอบอาชีพ

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย

1. ครูสังคมศึกษาอาจใช้เป็นแนวทางในการปรับปรุงการเรียนการสอนวิชาสังคมศึกษาให้มีประสิทธิภาพ
2. สถาบันฝึกหัดครูอาจใช้เป็นแนวทางในการปรับปรุงหลักสูตร เพื่อเตรียมครูสังคมศึกษาให้มีประสิทธิภาพในการสอนยิ่งขึ้น
3. เป็นแนวทางใหญ่ที่มีความสนใจจัดทำวิจัยต่อไป

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย